

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОМУ ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

THE ROLE OF THE NATIONAL POLICE IN ADMINISTRATIVE AND JURISDICTION PROCEEDINGS IN CASES ABOUT ADMINISTRATIVE OFFENSES IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY

Дрок І.С., к.ю.н., доцент,
старший науковий співробітник навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем превентивної діяльності
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У науковій статті досліджено роль Національної поліції в адміністративно-юрисдикційному провадженні у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

У роботі виділено основні ознаки адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України у сфері захисту права інтелектуальної власності. Запропоновано визначення поняття «адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України у сфері захисту права інтелектуальної власності». Автором наголошено на тому, що поняття адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції у сфері інтелектуальної власності у чинному законодавстві України не визначено.

Автор визначає зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України у сфері захисту права інтелектуальної власності через дії юрисдикційного характеру на початковій стадії провадження, у межах якої виділено три основних етапи. Перший етап характеризується виявленням відповідними підрозділами поліції факту порушення права інтелектуальної власності, встановленням особи правопорушника. Другий етап вбачається у встановленні фактичних обставин у справі, збиранні та аналізі доказів. Третій етап автори співвідносять з первинною правовою оцінкою вчинених дій, процесуальним оформленням результатів адміністративного розслідування, передачею матеріалів справи для розгляду до місцевих судів або прийняттям рішення про порушення кримінальної справи чи про відсутність складу правопорушення у вчинених діях. Зроблено висновок, що усі зазначені етапи пов'язані між собою і водночас мають свої особливості.

Визначені види можливих доказів у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Виділені особливості складання протоколу про адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Автором висловлена позиція щодо можливості розширення адміністративно-юрисдикційних повноважень Національної поліції у сфері інтелектуальної власності шляхом надання поліцейським права розгляду відповідних справ.

Ключові слова: адміністративний процес, адміністративно-юрисдикційне провадження, адміністративно-юрисдикційна діяльність, Національна поліція України, інтелектуальна власність.

The scientific article examines the role of the National Police in administrative and jurisdictional proceedings in cases of administrative offenses in the field of intellectual property.

The work highlights the main features of the administrative and jurisdictional activity of the National Police of Ukraine in the field of protection of intellectual property rights. A definition of the term «administrative and jurisdictional activities of the National Police of Ukraine in the field of intellectual property rights protection» is proposed. The author emphasized that the concept of administrative and jurisdictional activities of the National Police in the field of intellectual property is not defined in the current legislation of Ukraine.

The author defines the content of the administrative and jurisdictional activities of the National Police of Ukraine in the field of intellectual property rights protection through jurisdictional actions at the initial stage of proceedings, within which three main stages are distinguished. The first stage is characterized by the detection by the relevant police units of the fact of violation of intellectual property rights and the identification of the offender. The second stage is seen in the establishment of factual circumstances in the case, collection and analysis of evidence. The authors associate the third stage with the initial legal assessment of the committed actions, the procedural processing of the results of the administrative investigation, the transfer of case materials for review to local courts, or the decision to initiate a criminal case or the absence of an offense in the committed actions. It was concluded that all the mentioned stages are interconnected and at the same time have their own characteristics.

The types of possible evidence in cases of administrative offenses in the field of intellectual property are defined. Specific features of drawing up a protocol on an administrative offense in the field of intellectual property.

The author expressed a position regarding the possibility of expanding the administrative and jurisdictional powers of the National Police in the field of intellectual property by giving the police the right to consider relevant cases.

Key words: administrative process, administrative and jurisdictional proceedings, administrative and jurisdictional activity, National Police of Ukraine, intellectual property.

Актуальність теми. Розвинені держави світу відрізняються від інших високим ступенем захисту нематеріальних прав людини, зокрема і права інтелектуальної власності. Саме тому надійний захист цього права в Україні, розвиток та удосконалення форм і методів діяльності суб'єктів такого захисту сприятиме впровадженню світових стандартів в Україні.

Постановка проблеми. Підрозділи Національної поліції є одними із основних суб'єктів, які наділені адміністративно-юрисдикційними повноваженнями у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Однак розвиток теоретичної конструкції адміністративної юрисдикції та пов'язаних з нею поняттями, а також удосконалення практичного застосування поліцейськими процесуальних заходів у даному виді про-

ваджень не відбувається впродовж останніх тринадцяти років.

Стан дослідження проблеми. Адміністративно-процесуальні засади захисту права інтелектуальної власності досліджували такі вітчизняні науковці, як: А.М. Волощук, І.С. Дрок, І.Г. Запорожець, В.В. Колесніченко, О.О. Михальський, Н.В. Троцюк та інші.

Мета написання наукової статті – визначити роль Національної поліції в адміністративно-юрисдикційному провадженні у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Узагальнюючи нормативні положення чинного законодавства, теоретичні уявлення про адміністративну юрисдикцію, адміністративно-юрисдикційну діяльність, адміністративно-юрисдикційні

провадження та адміністративний процес, можна виділити такі основні ознаки адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України у сфері захисту права інтелектуальної власності, що характеризують зміст цієї діяльності:

1) суб'єктами такої діяльності є уповноважені посадові особи органів Національної поліції (п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП [1]), а саме посадові особи підрозділів поліції превентивної діяльності, кримінальної поліції, науково-дослідні експертно-криміналістичні центри, тощо;

2) її підзаконний характер (така діяльність здійснюється відповідно до чинних Законів України та підзаконних нормативно-правових актів);

3) реалізація уповноваженими особами Національної поліції України своїх повноважень лише на початковій стадії відповідного юрисдикційного провадження;

4) складовими елементами такої діяльності є визначені дії юрисдикційного характеру (виявлення події та дослідження обставин правопорушення, збір необхідних матеріалів для правильного і об'єктивного вирішення по справі, процесуальне оформлення матеріалів справи та скерування справи для розгляду по підвідомчості) [2].

Відповідно, вважаємо, що під адміністративно-юрисдикційною діяльністю Національної поліції України у сфері захисту права інтелектуальної власності слід розуміти врегульовану нормами адміністративного права сукупність дій юрисдикційного характеру, здійснюваних уповноваженими посадовими особами органів внутрішніх справ на початковій стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності [2].

Продовжуючи розвивати тему, виділяємо зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України у сфері захисту права інтелектуальної власності, який складають дії юрисдикційного характеру на початковій стадії провадження, у межах якої виділено три основних етапи. Перший етап характеризується виявленням відповідними підрозділами поліції факту порушення права інтелектуальної власності, встановленням особи правопорушника. Другий етап полягає у встановленні фактичних обставин у справі, збиранні та аналізі доказів. На третьому етапі дається первинна правова оцінка вчиненим діям, процесуально оформлюються результати адміністративного розслідування, матеріали справи передаються для розгляду до місцевих судів або приймається рішення про порушення кримінальної справи чи про відсутність складу правопорушення у вчинених діях. Усі зазначені етапи пов'язані між собою і водночас мають свої особливості.

Перший етап такої діяльності складають дії уповноважених посадових осіб органів Національної поліції щодо виявлення фактів порушення права інтелектуальної власності, встановлення особи правопорушника. Виявлення факту порушення права інтелектуальної власності починається з вивчення оперативної обстановки у регіоні, основних тенденцій у сфері порушення права інтелектуальної власності.

Проведене нами дослідження дало підстави стверджувати, що у своїй діяльності поліцейські територіальних підрозділів виявляють адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності здебільшого під час реалізації оперативно-розшукових заходів, проведення перевірок суб'єктів господарювання, а також у наслідок надання інформації суб'єктом, права інтелектуальної власності якого були порушені.

Оперативна інформація про вчинення правопорушення у цій сфері зазвичай надходить під час виявлення злочинів у сфері інтелектуальної власності. Проте якщо кримінальну справу порушити неможливо через те, що завдана шкода незначна, особу притягають до адміністративної відповідальності. Будь-яка оперативна інформація

про вчинення порушення права інтелектуальної власності, що надійшла до поліцейського, потребує перевірки. Перевірка інформації відбувається шляхом проведення контрольних закупок, застосування заходів забезпечення провадження у сфері інтелектуальної власності, а також шляхом опитування потерпілих, винних осіб, свідків, надіслання з метою отримання інформації відповідних запитів у різні державні органи, підприємства, установи організації всіх форм власності, тощо.

Другим етапом адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України у сфері захисту права інтелектуальної власності є встановлення фактичних обставин у справі, збирання та аналіз доказів. Відповідно до чинного законодавства України доказами у справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи [1].

Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів, які використовуються при нагляді за використанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами [1].

Речовими доказами у справах про адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності можуть бути підроблені етикетки (ярлики, наклейки), упакування, тара, на яких незаконно використовується чужий товарний знак (найменування місця походження товару, попереджувальне маркування), типографське устаткування, копіювально-множилина техніка [3], примірники аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, їх немарковане упакування, контрольні марки, що мають серію чи містять інформацію, які не відповідають носію цього примірника, або номер, який не відповідає даним Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок, тощо. Вони так само долучаються до матеріалів справи і передаються до суду для вирішення справи.

Крім того, у якості доказів до матеріалів справи мають бути долучені: довідка про наявність (відсутність) зареєстрованого на території України суб'єкта права інтелектуальної власності щодо об'єкта, незаконні дії з яким стали предметом правопорушення (Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій); матеріали, які підтверджують вчинення незаконних дій (примірник контрафактної продукції, касовий чек, що свідчить про оплату за придбання, відтворення (на замовлення) підручника, аудіовізуального твору, фонограми, відеограми, комп'ютерної програми, бази даних, або повний перелік виявленої контрафактної продукції та їх кількість тощо) [4]. У випадках, коли для вирішення певних питань необхідні наукові, технічні або інші спеціальні знання, існує необхідність призначення експертизи і приєднання висновку експерта до справи. Під час розслідування злочинів, які посягають на право інтелектуальної власності, найчастіше призначаються ідентифікаційні експертизи [3].

Водночас у справі про адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності, експертиза може призначатися для встановлення матеріальної шкоди, завданої правопорушенням, з метою відмежування адміністративного правопорушення від злочину у такій сфері, а також в інших випадках, наприклад, для доведення незаконного використання або привласнення авторства. В основному, для діяльності поліцейських щодо виявлення адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної

власності, а також щодо об'єктивного та професійного аналізу доказів у справах про такі правопорушення характерною є не процесуальна форма використання спеціальних знань, а консультативна допомога фахівців [3].

Проте, коли правопорушник не заперечує факт правопорушення і це підтверджується речовими доказами та показаннями свідків, можна не звертатися до складної процедури доказування, пов'язаної з проведенням експертизи, витребуванням документів, які підтверджують право суб'єкта права інтелектуальної власності, за умови наявності у справі доказів про повідомлення суб'єкта права інтелектуальної власності щодо порушення його права та його відповіді (заяви) з вимогами (або без таких) про відшкодування завданих незаконними діями збитків [4].

Як бачимо, процес збирання доказів, який здійснюють поліцейські у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності, є достатньо ретельний і детальний, а вина правопорушника стає доведеною для остаточного прийняття правильного рішення судом.

Під час третього етапу відбувається первинна правова оцінка вчинених дій, процесуально оформлюються результати адміністративного розслідування, матеріали справи передаються для розгляду до місцевих судів або приймається рішення про порушення кримінальної справи чи про відсутність складу правопорушення у вчинених діях.

Процесуальне оформлення результатів адміністративного розслідування адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності на практиці свідчить про те, що з урахуванням деяких особливостей, оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності відбувається за загальними правилами, передбаченими Наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376 [5].

Протоколи про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності, які складають посадові особи органів Національної поліції України, мають ряд особливостей, крім дотримання вимог ст. 256 КУпАП [1]. Так, у протоколі про адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності обов'язково мають бути зазначені:

- об'єкт правопорушення (назва об'єкта права інтелектуальної власності);
- які дії є незаконними і яку статтю спеціального закону вони порушують;
- хто є суб'єктом права інтелектуальної власності, права якого порушені; які документи це підтверджують;
- які вимоги висуває суб'єкт права інтелектуальної власності щодо припинення правопорушення чи відшкодування завданих збитків;
- чи визнається суб'єкт права інтелектуальної власності потерпілим у результаті вчинення правопорушення;
- яким особам (суб'єктам підприємницької, господарської діяльності) передано право на використання (відтворення, розповсюдження тощо) об'єкта права інтелектуальної власності [4].

У випадку, коли у діях особи не міститься склад адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності, то документування правопорушення поліцейськими не відбувається. Якщо ж у діях особи були виявлені ознаки злочину, вирішується питання про порушення кримінальної справи та притягнення особи до кримінальної відповідальності.

Останньою дією юрисдикційного характеру в адміністративно-юрисдикційній діяльності Національної поліції України у сфері захисту права інтелектуальної власності є прийняття рішення про направлення справи для розгляду по підвідомчості, тобто до місцевого суду. Направлення матеріалів справи відбувається у визначений законодавством термін зазвичай самостійно поліцейським або через канцелярію територіального підрозділу разом із супровідним листом.

Висновок. Завершуючи розгляд обраної тематики, необхідно відмітити, що поняття адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції у сфері інтелектуальної власності у чинному законодавстві України не визначено.

Аналіз нормативних засад діяльності поліцейських та практики реалізації ними адміністративно-юрисдикційних повноважень у сфері захисту права інтелектуальної власності дає підстави для висловлення позиції щодо можливості розширення таких повноважень шляхом надання поліцейським права розгляду відповідних справ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 / Верховна Рада УРСР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 25.10.2023)
2. Кравченко І.С. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ у сфері захисту права інтелектуальної власності : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2013. 225 с.
3. Курилін І. Р. Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, які посягають на права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2007. 16 с.
4. Застосування судами законодавства у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності (статті 51², 164⁹ КпАП). *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 4. С. 24–32.
5. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 / Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text> (дата звернення 25.10.2023)